

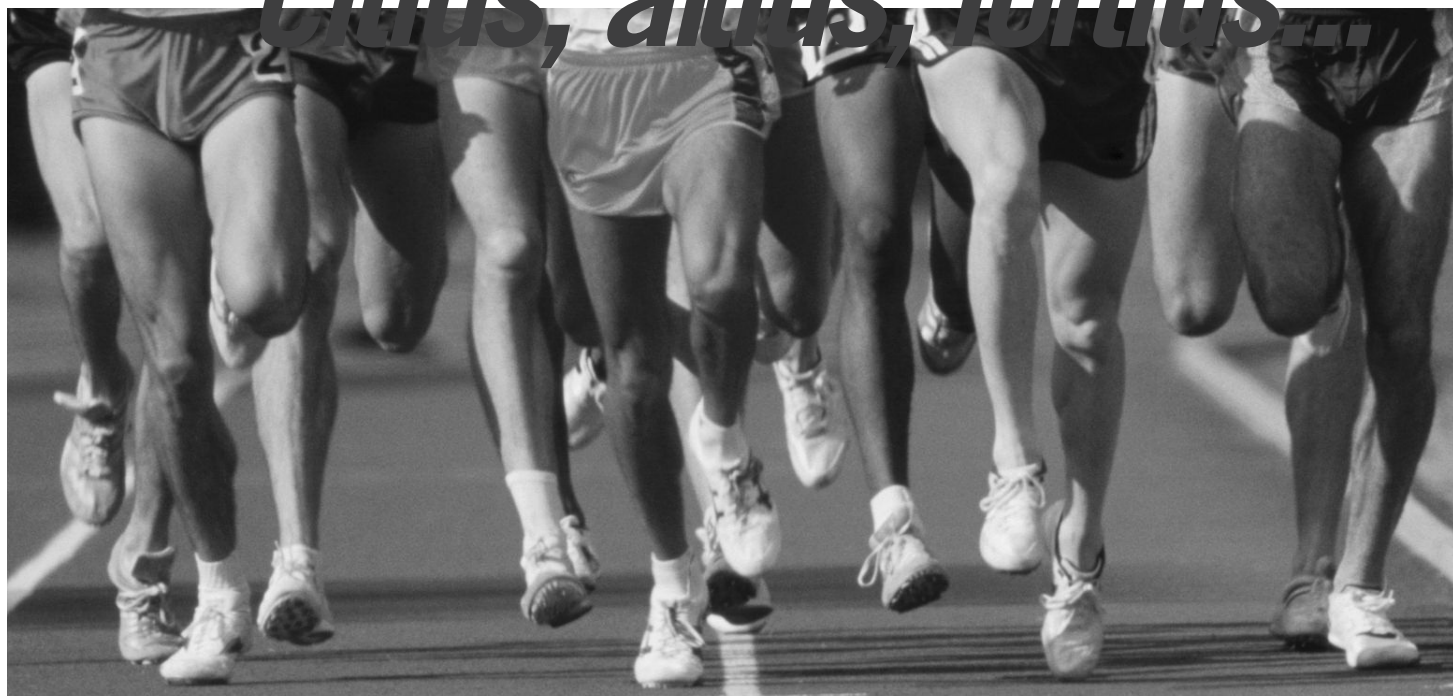

Global express

L'actualitat a l'aula

11.00h

citius, altius, fortius...

© Gettyimages

Els atletes més ràpids, més alts i més forts (*citius, altius, fortius*) seran els qui guanyaran premis en els propers Jocs Olímpics. En canvi, milers de persones ja estan confeccionant la roba i el calçat d'aquests esportistes i no rebran res a canvi, encara que treballin més temps, més de pressa i més barat (*longius, citius, parvius*).

Aquesta edició de *Global express* ens convida a descobrir què hi ha darrere del negoci de l'esport i, en especial, a analitzar per què milions de persones del mercat tèxtil treballen en condicions precàries.

 Els nous déus de les competències modernes

 Guanyar diners amb els Jocs Olímpics

 Un nou model de negoci

 Més per menys

 Negociant un treball digne

 Globalitzar els drets laborals

Els nous déus de les competències modernes

Si també haguéssim de donar medalles a les empreses d'articles esportius que més venen, segurament pujarien al podi Nike, Adidas, Reebok, Fila, Puma, ASICS i Mizuno. Aquestes companyies són líders en un mercat que, només l'any 2002, va generar 58.000 milions de dòlars.

Però els guanys d'aquestes empreses tèxtils no serien tan exorbitants si no haguessin reorientat les seves estratègies de màrqueting. Abans comercialitzaven productes especialitzats per a una activitat determinada i per a un públic determinat; ara han passat a promoure aquests mateixos productes com articles de moda per a un públic general, la qual cosa ha aug-

mentat la base de consumidors, formada majoritàriament per compradors joves.

Dins d'aquesta voràgine, les empreses d'equips esportius lluiten per oferir productes a preus competitius, que satisfacin les exigències de la moda i la qualitat, i que alhora obtinguin el màxim benefici per als seus accionistes. És aquí on les Olimpíades tenen un rol primordial en la batalla per captar i fidelitzar clients. Aquest esdeveniment és el context ideal per llançar productes d'avantguarda i campanyes massives de publicitat que assegurin una màxima visibilitat.

Guanyar diners amb els Jocs Olímpics

Des de començaments de la dècada dels 80, el patrocini esportiu de les empreses s'ha convertit en part integrant dels Jocs Olímpics. El que va començar sent un gest filantròpic, avui dia és un negoci molt rendible. Els nous déus de les olimpíades modernes invertiran milions de dòlars en publicitat i en imatge de marca, sabent que aquest esdeveniment els garantirà obrir nous mercats associant el seu nom als èxits esportius i a l'ideal olímpic.

Segons la informació publicada al lloc web oficial dels Jocs Olímpics, el desembre d'enguany, els ingressos en concepte de patrocini hauran arribat a la xifra de 648 milions de dòlars. Però el patrocini també s'atorga en espècie. Per exemple, Adidas és el patrocinador oficial de "Sport Clothing for Uniform" a Atenes 2004 i Reebok vestirà, entre altres, la Reial Federació Espanyola d'Atletisme en els propers Jocs Olímpics.

Les empreses d'articles esportius inverteixen molts diners, però no sense haver calculat abans els milions de dòlars que trauran de benefici. Només en publicitat i despeses de promoció, Nike va gastar 1.028 milions de dòlars l'any 2002, la majoria dels quals van ser invertits en patrocinis i contractes de suport a

esportistes. Una altra de les grans empreses, Adidas, va pagar 161 milions de dòlars per patrocinar el jugador de futbol David Beckham, al llarg de tota la seva vida.

Ara bé, a les Olimpíades no es guanyen diners només gràcies al patrocini. El moviment, per mitjà del Comitè Olímpic Internacional (COI), dels Comitès Olímpics Nacionals (CON) i dels Comitès Organitzadors (COJ), concedeix llicències a les empreses per produir i comercialitzar "souvenirs" olímpics com ara gorres, dessuadores i samarretes. A canvi del pagament d'uns "royalties", les empreses tenen el dret d'utilitzar l'emblema olímpic en els seus articles. Segons l'informe de la campanya internacional "Juga Net a les Olimpíades" (CC.OO., UGT, Setem i Intermón Oxfam), es calcula que els ingressos per pagament d'aquests "royalties" als jocs d'Atenes 2004 generaran uns 66 milions de dòlars.

Si busquem un exemple ja comprovat, l'empresa canadenca Roots va guanyar més de 25 milions de dòlars venent reproduccions de roba dels equips olímpics durant les dues setmanes que van durar els Jocs d'Hivern de Salt Lake l'any 2002.

Un nou model de negoci

La globalització podria ser un gran motor de desenvolupament que proporcionés nous llocs de treball dignes i formals que ajudessin a sortir de la pobresa a milions de persones, millorant les seves condicions de vida i assegurant el futur de les seves famílies. Però la realitat ens mostra que són milers les persones a qui –malgrat tenir feina– se'ls nega sistemàticament la

participació que els correspon en els beneficis que genera aquesta globalització.

En altres temps, les empreses representaven un nexa de cohesió social, estaven constituïdes per comunitats de treballadors i contribuïen al desenvolupament local perquè el necessitaven per al seu propi desenvolupament i creixement. Els treballadors

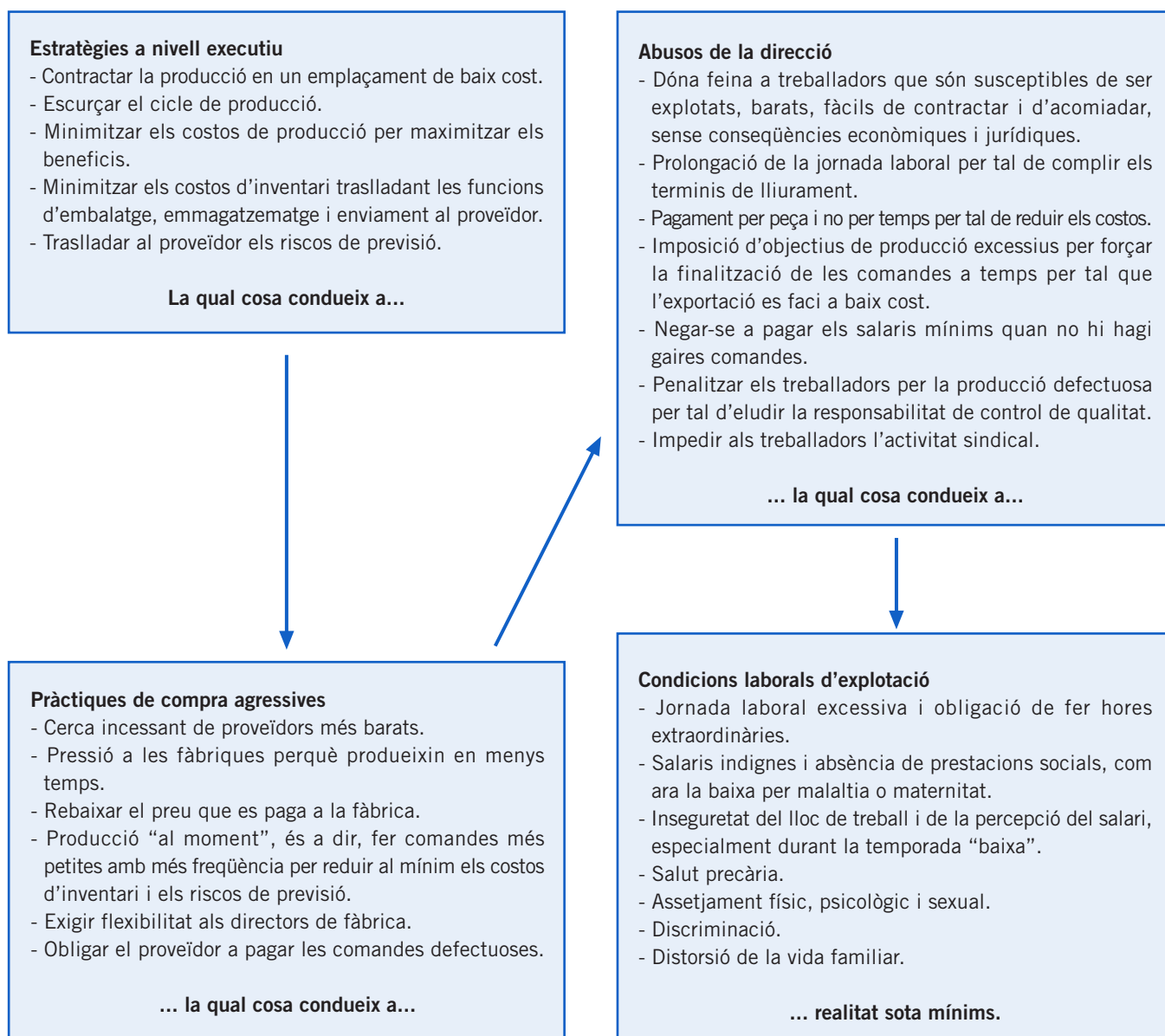
mantenien relacions a llarg termini amb les empreses (a vegades tota la vida), i el seu context familiar i social es mantenia lligat a una comunitat estable que era "la seva" empresa.

En els darrers anys, la competitivitat ha dominat en les relacions comercials, i el sector de la confecció n'és un bon exemple. Les grans firmes i cadenes de moda ja no tenen fronteres i busquen maximitzar els seus beneficis disminuint els costos. Per complir el lema "més per menys" externalitzen la part del procés que més implica el capital humà. És a dir, el tall, la confecció i l'acabat de les peces es duen a terme en països on els costos laborals són més baixos, com ara Bulgària,

Cambodja, la Xina, Indonèsia, Tailàndia o Turquia.

Com guanyar diners en un mercat competitiu? La nova tendència està basada en una pressió constant per retallar els preus, en l'exigència de lliuraments ràpids i flexibles i en una deslocalització invariable dels processos productius. Aquest afany per la producció més barata ha arribat fins a tal punt que una empresa de roba esportiva va canviar de país i de fabricant perquè en un altre lloc li oferien el mateix producte per una diferència de només 0,40 dòlars per peça.¹ Així és com la indústria de la roba i del calçat s'ha transformat en un model de negoci que produeix inseguretat i vulnerabilitat per a la majoria dels implicats, i prosperitat només per a una minoria.

Relació entre el funcionament de les empreses d'articles esportius i la precarietat laboral dels treballadors

¹ Testimoni d'un proveïdor de Nike. Informe "Juga net a les olimpíades". CC.OO., UGT, Setem i Intermón Oxfam, 2004.

A lo largo de las últimas dos décadas, se han ampliado y fortalecido de manera considerable los derechos de las poderosas entidades corporativas. A través de la Organización Mundial de Comercio (OMC) y de los acuerdos comerciales regionales y bilaterales, las empresas disfrutan ahora de mayor protección, dejando a los gobiernos de los países pobres -donde los ingresos dependen de la exportación- de manos y pies "cosidos". Estos últimos, deseosos de atraer a los inversores externos, atentan contra los derechos de los trabajadores para poder ofrecer una

mano de obra más barata y más flexible.

La cadena de suministro de estas empresas es cada vez más extensa y quienes están al final son los que se llevan la peor parte: los trabajadores son obligados por sus directores de fábrica a trabajar más tiempo, más deprisa y por menos dinero. Estos directores de fábrica aceptan plazos de entrega ajustadísimos, fluctuación de los pedidos, y costes unitarios bajos con tal de ser parte de la cadena de producción de las marcas mundiales.

Més per menys

Els ideals de justícia, solidaritat, companyonia i valors ètics que van promoure des dels seus inicis els Jocs Olímpics no es veuen reflectits en les condicions en què milers de persones treballen per produir la roba i el calçat que utilitzaran els esportistes i que ompliran els aparadors de tot el món. Ben al contrari. Moltes vegades no es compleixen les normes establertes per l'Organització Internacional del Treball (OIT), no es respecten els drets fonamentals de l'ésser humà i els salaris no arriben a cobrir les necessitats bàsiques de les famílies.

En els últims 20 anys de liberalització del comerç, s'han generat milions de llocs de treball sobre la base de la sub-contractació de la producció per part de les empreses per mitjà de cadenes de producció globals que exigeixen costos baixos i mà d'obra "flexible". El resultat de tot plegat és una situació de pressió intolerable per a milions de treballadors i treballadores, que viuen en un estat d'inseguretat laboral permanent. No cobren sous dignes i treballen en condicions deplorables, no tenen dret a organitzar un sindicat que defensi els seus drets, acumulen hores extres sense cobrar i fan jornades de fins a més de 16 hores, sis dies a la setmana.

El gruix de la població que està immers en aquest món laboral tan precari són en general dones joves i, sovint, immigrants. A Kenya, les dones representen el 75% de la mà d'obra de les fàbriques; a Sri Lanka, el 85%, i a Cambodja arriben al 90%, on una de cada cinc dones d'entre 18 i 25 anys treballa a la indústria de la confecció.²

El sistema és especialment cruel amb un dels grups més vulnerables de la societat: les dones pobres. Moltes vegades, els llocs de treball generats en els sectors beneficiats pel comerç són la millor de les alternatives pel que fa a salaris. I encara que aquestes feines només els proporcionin una millora marginal en una vida de pobresa extrema, moltes accepten les

condicions perquè s'estimen més tenir una feina dolenta amb un salari deficient que no tenir res. A Bangla Desh, una dona que treballa cosint roba per a una multinacional –a casa o en fàbriques– guanya més que una que treballa en una empresa local, però això no vol dir res, ja que la majoria no poden agafar la baixa per malaltia o per maternitat, poques estan emparades per alguna cobertura sanitària o de desocupació i, encara menys, aconsegueixen estalviar per al futur.

La Mara és una d'aquestes dones, una jove cambodjana de 25 anys que treballa en la confecció per a la marca Adidas. La Mara treballa lluny de casa, manté els seus sis germans i el seu pare, guanya 65 dòlars al mes i tot ho gasta en sobreviure. "El nostre supervisor ens demana que treballem més de pressa, que cosim bé i que complim amb els objectius fixats. El meu objectiu són 120 pantalons per hora. Per això guanyo entre 1,25 i 1,50 dòlars". Si al final del dia no ha acabat de cosir 960 parells de pantalons, fa hores extres i ni tan sols s'aixeca per anar al lavabo perquè no li retinguin la prima d'incentiu mensual.

© Fernando Morales, Internom Oxfam

² "Més per menys. El treball precari a les cadenes de producció globalitzades." Oxfam Internacional, 2004.

Suant per a les OLIMPIADES

A la Fàbrica I, que produeix roba i calçat esportius amb l'emblema dels Jocs Olímpics, els treballadors i treballadores (entrevistats l'octubre del 2003) van explicar que treballen en les condicions següents:

- Quan s'han de complir uns terminis de lliurament per a l'exportació, s'obliga els treballadors a fer torns de fins a 17 hores durant sis dies consecutius. Els treballadors estan extenuats. Moltes dones embarassades tenen avortaments a causa de les jornades laborals interminables.
- Una quarta part de la mà d'obra (2.000 treballadors) està ocupada temporalment. Se'ls paga la meitat del salari mensual estàndard dels treballadors fixos i se'ls obliga a fer hores extraordinàries no pagades quan no compleixen els seus objectius de producció en la jornada laboral normal.

- Els activistes sindicals són perseguits i insultats.
- Les treballadores, especialment les temporals, són víctimes d'assetjament sexual.
- Els treballadors pateixen maltractaments verbals: "Ens diuen gossos i que ja ens podem morir".
- Els treballadors no reben cap prestació en seguretat social.
- No hi ha cap treballador que conegui l'existència de codis de conducta laborals ni que tingui coneixement que es facin inspeccions.

Informe "Juga net a les olimpíades". CC.OO., UGT, Setem, Intermón Oxfam, 2004.

Negociant un treball digne

"... Em vaig adonar de com és d'important protegir els drets dels treballadors. Si un treballador té un problema, no coneix els seus drets. El sindicat pot aconsellar-lo i ajudar-lo a resoldre'l." Prem, membre del comitè sindical d'una fàbrica de confecció tèxtil tailandesa.

Els sindicats representen els seus membres en qüestions que van des de la salut i la seguretat fins als salaris i l'horari laboral. El mètode per aconseguir els acords és mitjançant "negociacions col·lectives" formals amb el cap o amo de la fàbrica. Així, els treballadors i treballadores que, per exemple, han estat acomiadats de manera improcedent o que han patit abús sexual, tenen un organisme que els defensi. A més a més, els sindicats són els encarregats de pressionar els governs i les institucions internacionals perquè les qüestions que preocupen els treballadors quedin reflectides en les polítiques nacionals i mundials.

En un context de vulnerabilitat i precarietat total, la llibertat de sindicació és fonamental perquè els empleats millorin les seves condicions de treball. Però en el sector de la confecció

de roba esportiva, aquest mètode de fer justícia continua sent un problema. Els sindicats es troben amb greus restriccions legals o pràctiques en molts països en desenvolupament, i els treballadors no tenen diners per pagar les quotes, tenen por de les represàlies, de ser inclosos en una llista negra, dels acomiadaments o, simplement, no els està permès organitzar-se sindicalment.

En una de les fàbriques turques que confeccionen peces de vestir per a Lotto i Puma, una noia de 22 anys que es diu Rana explica: "Mentre els treballadors de la fàbrica veïna feien vaga davant de l'edifici, el nostre supervisor ens va dir: "Ja ho veureu, tots es quedaran sense feina. No cometeu mai aquest error. Si no, patireu les mateixes conseqüències."

Hi ha qui ha canviat les regles i està formant noves aliances nacionals de sindicats i ONG. És el cas de Sri Lanka, on fa poc s'han aplegat en el Labour Core Group per treballar en campanyes sobre els principals problemes que afronten les treballadores de la indústria tèxtil. Un raig d'esperança per als milers de persones que necessiten el suport col·lectiu.

¿Qui és el responsable d'aquesta situació? Els proveïdors i els qui creen els llocs de treball tenen la responsabilitat moral i legal directa de garantir que els seus treballadors i treballadores rebin un tracte digne, que les condicions laborals siguin justes i que treballin en un ambient saludable i segur. N'hi ha molts que no compleixen aquestes regles, però no són pas els únics responsables. Com hem vist a l'esquema "Relació entre el funcionament de les empreses d'articles esportius i la precarietat laboral dels treballadors", els proveïdors estan gairebé a la cua de la cadena de producció i les ordres de "més feina, més de pressa i més barat" vénen de més amunt.

- La dinàmica de la globalització i la competència comercial arrossegueu milers de persones a infringir les normes d'un comerç just. Els governs –en la seva lluita pel creixement econòmic basat en les exportacions i recolzats pel Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial– han adaptat ("flexibilitzat") les seves polítiques laborals per poder satisfer les exigències de les companyies globals de producció.
- Les empreses han fet seu el concepte de Responsabilitat Social Corporativa, com una manera de distanciar-se de les acusacions de les seves pràctiques comercials. Aquest nou concepte, entès com l'adopció d'una posició ètica per part de l'empresa, consisteix en el compromís lliure i actiu amb la societat per contribuir a construir-la com una comunitat democràtica, sostenible i solidària. La Responsabilitat Social no es redueix a les conseqüències d'allò que fan les empreses, sinó que es refereix a la manera com les empreses se situen i actuen en el si de la xarxa en què estan inscrites. Es reflecteix en els valors i els criteris que orienten les empreses en totes les seves relacions.

En algunes empreses han redactat "codis de conducta", s'han organitzat sindicats, s'han acceptat inspeccions i auditories. Però, tal com s'ha explicat al llarg d'aquest dossier, no totes les empreses els posen en pràctica. I quan els responsables de la política ètica de les empreses els apliquen, el personal de compra i de comercialització torna a pressionar per aconseguir preus unitaris baixos en menys temps, de manera que anul·len els esforços per ser socialment correctes.

- Per la seva banda, el Comitè Olímpic Internacional, organisme amb el poder de decidir i canviar les regles del joc, a més de titular dels drets de totes les marques olímpiques, manté el contracte amb empreses que han produït els equips dels atletes i els articles-souvenir de roba i calçat esportius en condicions d'explotació.

La ciutadania té a les seves mans el poder d'exigir un joc net amb els treballadors i treballadores, mitjançant

- les accions de les campanyes internacionals i de les organitzacions que defensen els drets dels treballadors. A més a més, podem optar per informar-nos sota quines condicions es fabrica la roba esportiva que comprem i utilitzem, informar-nos de què hi ha darrere el negoci de l'esport. El canvi no vindrà tot sol, ja que a les empreses els convé mantenir aquest model de negoci que els permet reduir costos i maximitzar els guanys... Som nosaltres els qui hem de liderar el canvi per un consum responsable.

Per saber-ne més...

Per saber-ne més...

Bibliografia

Los objetivos de desarrollo del Milenio: un pacto entre las naciones para eliminar la pobreza.

Informe Sobre Desarrollo Humano 2003
PNUD, 2003.

Informe "Juga net a les olimpíades"

Oxfam Internacional, 2004.
(www.IntermonOxfam.org)

Informe "Més per menys"

Intermón Oxfam, 2004.
(www.IntermonOxfam.org)

Pàgines web:

Pàgines web:

- Història dels JJ.OO.

http://es.wikipedia.org/wiki/Juegos_Olímpicos

- Atles mundial de finançament

www.realinstitutoelcano.org/analisis/360.asp

- Documents oficials

www.olympic.org/uk/utilities/reports/index_uk.asp

- Patrocinadors - Socis

www.gestiopolis.com/recursos/documentos/fulldocs/mar/elcosp.htm

www.elimparcial.com/edicionenlinea/notas/Deportes/20030711/60037.asp

- Símbols olímpics

www.elalmanaque.com/deportes/juegos_olimpicos/

- Medi ambient i Jocs Olímpics

www.tierramerica.net/2002/0217/grandesplumas.shtml

- Dopatge

www.csd.mec.es/csd/salud-ca

- Campanya "Roba Neta" (explotació laboral a països del Sud)

www.ropalimpia.org

- Estudis Intermón Oxfam

www.intermonoxfam.org/page.asp?id=1110

www.intermonoxfam.org/cms/HTML/espanol/1143/JJOO.pdf

- Campanya "Juga net"

<http://juegalimpio2008.blogspot.com/>

Visita el nostre web
i descarrega el
Global Express!

www.IntermonOxfam.org/educar/global

Global express pretén generar preguntes entre els alumnes i les alumnes sobre el que expliquen els mitjans de comunicació. Es tracta de promoure una visió crítica de la realitat que els permeti comprendre l'estat del món i, en especial, la situació del món en desenvolupament.

Global express és una iniciativa de: Centrum voor Mondiaal Onderwijs (Holanda), Curriculum Development Unit (Irlanda), Centro Educazione Mondialità (Itàlia) i Intermón Oxfam (Espanya).